

JÁSZ ATTILA – CSENDES TOLL

A bölények kipusztulása

(részletek)

JÁSZ ATTILA (1966) Tata

Vannak elkerülhetetlen dolgok,

akkora lehetsz,
mint most a kisebbik fiad,
hosszú a hajad (inkább félhosszú, biligomba),
dzseki nyakig föl húzva, alul hippisen bő trapéz nadrág,
pedig nyár van, a libegőn ültök az apáddal,
nyaraltok tehát, nem is érted, anyád hogy járulhatott hozzá,
apád valahogy kiügyeskedte jogilag,
magától biztos nem engedett volna el,

az apádon is bő gatyá, vagyis nadrág,
élei lifegnek, az övé mindig élrevasalt,
feje frissen nyírva, épp hosszú barkót visel,
dzsekije nyitva (nyár van),
cipője csatos és hegyes orrú,
mint mindig (azokat szereti, ki tudja már, miért),
fekete-fehér az emlék, amibe a fű és a fenyvesek
mindig friss zöldje vegyül, a többi szürkévé válik,
a hegyoldalra van a szálloda, ami nyilván üdülő, vállalati,
és ti is valami vállalati csereakció részesei vagytok éppen,

a hegy tetején vezető útról lehet bemenni a szállodába,
üdülőbe, ott a főbejárat,
és a szobák pedig lenyúlnak egészen a völgy aljáig,
ahol játszótér van, egészen álomszerű,
a lefelé vezető folyosó cikcakkban halad,
épp annyi lépcsőfok van egy-egy fordulóban,
hogy lefelé futva, majd átugorva a lépcsőket,
ne törje össze magát a gyerek, ha leugrik,
ha el is esik néha,

és nem is töröd, ami kész csoda,
viszont egyszer elbambulsz vagy inkább túl gyors vagy,
belefutsz az egyik nyitva hagyott üvegajtó vasalt élébe,
homlokkal, azonnal kifekszel,
talán új lengyel barátaitok laknak ott,
egy egyedülálló anyuka veled egyidős lányával,

késsel futnak is feléd ijedt arccal,
tompá és hideg étkezőkéssel,
próbálják visszanyomni a villámgyorsan növe pingponglabdát,
ami lassan szarv formát ölt, aztán az apád is ott van már,
látod rajta az izgalmat, hogy mit fog ő ezért az anyádtól kapni,
átveszi a kést, te rendes áldozat vagy, hagyod,
hogy kétségbeesetten nyomkodják a sokáig megmaradó,
árulkodó nyomot a homlokod mértani közepén,

apád nem szid le, nem balhézik, sose teszi,
 örül, hogy nem lesz nagyobb baj,
 hamar el tudja képzelni,
 hogy rosszabbul is végződhetett volna a dolog,

jólesik a kiemelt figyelem napokig, az ápolás,
 mindenki azt kérdezi, mi történt,
 s te büszke indiánként viseled a sérülést és persze hallgatsz,
 nem tudsz lengyelül, a magyaroknak pedig csak hümmögsz,
 á, semmi különös,

nem emlékszel, apád mennyire lesz jóban a lengyel anyukával,
 nem erre figyelsz, inkább a korodbeli,
 csinos szőke lengyel lánykára koncentrálsz,
 olyannyira, hogy oroszul megy a levelezés hónapokig még köztetek,
 egészen addig, míg egy komplett bélyegalbumot nem küld karácsonyra,
 benne rengeteg értékes sorozattal, hm,
 ezzel már nem tudsz mit kezdeni, sose gyűjtöttél bélyeget,
 nem érted, és nem válaszolsz többet,
 talán még annyit apád vagy anyád biztatására, ösztönzésére,
 hogy megköszönöd,

viszont tizennyolc éves korodban,
 amikor két barátal érettségi után nekiindulsz világot látni,
 Lengyelországig juttok, egészen az Északi-tengerig,
 Krakkó, Auschwitz és Varsó érintésével,
 mert oda lehet eljutni külön engedélyek nélkül az akkori,
 szocialista Magyarországról,
 minden előzetes jelzés nélkül megpróbálsz felkeresni
 Varsóban az egykori szőke bélyegalbumos lányt,
 a levelezési cím alapján, egy lakótelepen,
 mivel jó lenne, ha tudna szállást adni egy éjszakára,

de azonnal reménytelennek tűnik a dolog
 meglátva a hatalmas lakótelepet lámpafényben,
 marad a pályaudvar hajnalig őrizve a csomagokat.
 na ez is egy jellemző történet indián naivságodra.

Naiv indiánságodon

sokszor eltűnődsz,
 és azon is, honnan jön ez az egész indiánság,
 nem is a lelki alkat kérdésén, hanem azon,
 elődeid, felmenőid között nincs ilyen típusú ellenálló,
 vagy csak nem tudsz róla,

noha nagyszüleidnek, szüleidnek nehéz sors jut,
 mindegyiknek másképp, de ez megint más dolog,
 az indiánság felvállalása, a szellemmel,
 a naggyal és a kicsivel,
 a kultúrával való találkozás megváltoztatja életed,
 pontosabban az lesz az életed
 közvetlen célja, legalábbis

sokáig úgy hiszed, kamaszkorod körül kezdődik
 ez a fajta örület, zenéléssel, filmezéssel, szereplésekkel,
 de nem, előkerül egy régi fotó anyád hagyatékából, és eszedbe jut,
 ahogy alsós korodban baletteztél,

ami már nemcsak amolyan óvodás balett típusú ugra-bugra,
 hanem kőkemény kiképzés, spicc, tartás stb.,
 mozgás zongorára és kasztanyettára,

miközben az idős, szigorú, orosz származású oktató néni
 folyton elégedetlen, nyilván profi balett-tanár száműzetésben,
 nyilván büntetésből vagy megélhetésből tanít
 gyerekeket,

négy gyereket ki is emel, valamit azért fel kellett mutatnia,
 vizsgaelőadást produkálnia,
 így három kuktafiú üldöz egy csirkelányt profi jelmezben,
 élő zenére,

a fotó közepén állsz, a csirkelány előtted guggol,
 a fiúk kezében fakanál, fehér kuktaruhában feszítenek,
 füleik elállnak, a felnőtt kuktasapkát valaminek meg kell tartania,

semmi másra nem emlékszel,
 csak a gyakorlások végtelen hosszúságára
 és a jelmezek felvételének izgalmára,
 majd az előadás előtti izgulásra,
 magára a bemutatóra egyáltalán nem,
 csak erre a fotóra, már régről,

biztosan anyádban lehetett valami rejtett művészi hajlam,
 ha beiratott balettezni, és hogy miért pont a balett,
 fiú létedre, nem lehet már tudni,

anyád állítólag szépen rajzolt fiatal korában,
 ezt is csak úgy hallod valakitől, utólag,
 neked nem nagyon rajzolgat már,
 de szigorú veled nagyon a rajz házi feladatokkal,
 próbál is konvencionális, esztétikailag is érvényes irányba terelni,
 de te szabad lélek vagy, firkálgatsz csak,

azért ha muszáj, próbálsz megfelelni,
 ami nem nagyon megy általában,
 vagyis ez se,

de el tudod képzelni, hogy anyádban volt valami
 megfoghatatlan szépség utáni vágy,
 hogy valamilyen szinten művészettel foglalkozzon,
 legalább a gyerekén keresztül,
 valahonnan mégiscsak jönnie kell az indíttatásnak.

Valahonnan mégis jönnie kell az indíttatásnak,

noha nem szándékos a dolog,
jólesik valamiért a gyógyfürdő meleg vizes medencéjében,
derékig ér a víz,

hol a víz felett tartva fejed,
hol a víz alatt úszkálva nyitott szemmel, orral,
szájjal csapódsz bele a húspárnás fürdőruhák
ruganyos ütközőibe felül vagy alul,

miközben angolnaként tekeregsz egyfolytában,
ami tetszhet is a néniknek, nem szólnak rád,

fogalmad sincs, miért csinálod, de jólesik,
élvezed megunhatatlanul,
pontosabban unalmadban találsz ki,
amikor nagyszüleid rád szólnak,
hogyan ne úszkálj, itt nem szabad,

merülgetni kezdesz a medence szélén,
homályos, zöldes-szürkés-homályos a víz,
alig látni valamit, de az ülőpadokon a víz alatt sötét,
gyökérszerű dolgot találsz, de nem mersz hozzányúlani,
valami vízínövényszerűség van a néni lába között,

amikor mégis hozzáérsz óvatosan,
két hatalmas comb összezárja a kezéd,
megijedsz, alig tudod kirántani,
fel is bukkansz nyomban,
a néni mosolyogva ingatja a fejét,
mit keresel, te gyerek, mondja,

semmit, válaszolsz alig hallhatóan,
miközben a néni kezében lévő bő fürdőbugyijával
játékosan megfenyeget,

arrébb araszolsz, de egy idő után
újra arra merülgetni van kedved, kíváncsi vagy,
most még inkább és fogalmad sincs arról,
hogyan ez a gyógyvíz a nők mindenféle bajaira is jó,

ámulsz csak, mert a víz alatt több vízínövényes nénit is látni,
azt figyeled, hogy kevésbé vagy nagyon az, amíg látsz egyáltalán,
mert mintha nem csak bozót lenne ott,
de a szemed teljesen begyullad a gyógyvíztől,

és sajnos ki is parancsolnak,
hogyan túl sokat voltál már a gyógyvízben,
ideje kimenni, már alig látsz, ég a szemed,
mintha minden víz alatt lenne, ahogy mész ki,
minden homályosnak és bozontosnak tűnik.